

Není-li jiné možnosti, než zbabělost nebo násilí, doporučuji sáhnout k násilí

Název emise: Mahátna Gándhí
Den vydání: 26. června 2019
Hodnota: „Z“ (= 45 Kč ke dni vydání) č. 1037 (ČP)
Rozměr známkového obrazu: 23 x 40 mm
Výtvarný návrh: Jan Kavan
Druh tisku: OF
Papír: fi-an-OF; **Tisk:** PTC Praha
Tisková forma: 2x 50
Náklad: 500 tis.
Rytec FDC: Bohumil Šneider
FDC: OTp; tisk PTC Praha; **Náklad:** 3.200

Gándhího snaha o zlepšení situace indických spoluobčanů je v literatuře dobře popsána, jeho pochod na pobřeží s cílem sebrat špetku mořské soli a vyzvat tak k bojkotu placení koloniální daně ze soli je legendární. Stejně jako věznění a hladovky, které držel, aby hrozbou vlastní smrti přiměl znesvářené strany k pokojnému řešení situace (což se mu často povedlo). Slavná je i jeho fotografie jak „bosý a polonahý“ (ve skutečnosti měl sandály a tradiční indický oděv) v roce 1931 stojí na schodech Buckinghamského paláce v Londýně,

Tenhle Gándhího citát jsem si zapamatoval z jeho životopisu, který jsem kdysi četl. Zaujal mě rozdílností vůči tomu, co jsem o něm dosud slyšel. A připomněl mi výrok jiného slavného starého muže, který také změnil dějiny, našeho prvního prezidenta Masaryka: „*Mě osobně kdyby někdo napadl, já bych ho snad utloukl cihlou – kdybych ji měl ze zdi vyrvat!*“. Oba totiž jsou už po generace vlastně symboly nenásilí – a tady vidíme, že se nelze spoléhat na povrchní hodnocení, zprostředkované těmi, kdo se domyšlivě domnívají, že nejlépe vědí, co si máme myslet...

Gándhí byl o devatenáct let mladší než TGM a pocházel z úplně jiných poměrů – jeho otec byl ministerským předsedou malého feudálního knížectví Pórbandar na severozápadním pobřeží Indie. Vyrůstal ve velmi tolerantním prostředí, už jako dítě se stýkal s příslušníky náboženských proudů prosazujících nenásilí. Dostalo se mu kvalitního vzdělání a o jeho pevné vůli v životě něco dokázat svědčí skutečnost, že si vyzvoloval možnost pokračovat ve studiu v Anglii, což bylo v jeho kruzích neslýchané – nikdo jiný se o to před ním ještě nepokusil! Dokonce jej kvůli tomu vyloučili z jeho kasty, což byla cena, kterou si asi jen stěží umíme představit. V Londýně za velkého odříkání vystudoval práva a ve svých dvaceti se stal advokátem. To už byl dávno ženatý a měl čtyři syny (páté dítě, dcera, mu umřela jako malá). Jako právní zástupce pak několik let působil v Jižní Africe, a právě tohle období bývá považováno za zlom v jeho dosavadním životě a názorech.

Při povrchním pohledu bychom mohli poukázat na řadu jeho tehdejších kontroverzních výroků a postojů, například k domorodým Afričanům a uvězněným čínskými dělníkům, které označoval za amorální divoké vrahy. Pro někoho málo srozumitelná je i jeho podpora Britů v Búrské válce či při potlačování Zulského povstání – to nebyla proklamovaná podpora nenásilí, ale podpora násilí páchaného koloniální mocností. Velkou pozornost dodnes poutá dopis Gándhího z roku 1939, adresovaný nacistickému diktátorovi, začínající oslovením *Drahý příteli Hitler*e (v Bollywoodu o něm dokonce natočili celovečerní film). To všechno však svědčí o skutečnosti, že nikdo se nerodí dokonalý a že i Gándhí musel projít těžkou a trpkou cestou, než dospěl ke svému učení (ten dopis navíc k Hitlerovi ani nedoputoval, zadrželi jej Britové, a jeho první věta byla jen formálním oslovením uvozujícím naléhání na mírové řešení problémů).

před schůzkou s králem a indickým císařem Jiřím V. (to byl ten náruživý filatelista), když se účastnil vládní konference o konstitučních reformách v Indii a o její případné budoucí nezávislosti. Jaký to byl rozdíl mezi gentlemanem ve smokingu z počátku století a státníkem v prostém, vlastnoručně utkaném dhóti!

Dnes je Gándhí obecně vnímán jako otec samostatnosti Indie, i když ve skutečnosti tomu tak nebylo – výslednou dohodu Indického národního kongresu s Brity o rozdělení na muslimskou a hinduistickou část považoval za tragédii a osobní prohru. V té době už stál na okraji politiky a neměl prakticky žádnou moc, ovšem silou své osobnosti měl pořád značný vliv. I to nepochybně přispělo k tragickému konci – 30. ledna 1948 jako osmasedmdesátiletý podlehl atentátu. Celá Indie tehdy zatajila dech – byl vrahem muslim, nebo hinduista? Pokud by platila první možnost, způsobilo by to okamžitě strašný masakr se statisíci a možná miliony obětí. Atentátníkem však byl hinduista – skoro se chce říci *naštěstí*...

Známká k 150. výročí Gándhího narození se povedla. Není typicky česká – má v sobě i cosi indického, a nejen kvůli zobrazenému portrétu, ale i jednoduchou a čistou úpravou a barevností (nepatrně mě ruší jen neproporčně velké Z); mezi Kavanovými návrhy věnovanými osobnostem se zařadí na čestné místo. Kresbná výzdoba obálky dne vydání už tak slavná není – kresbou i rytinou. Skvostné je naopak razítko s Gándhího typickými brýlemi, dokonale vyváženými s domicilem a datem.

26.6.2019

 PRAHA
 FB

